

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”
Qarshi muhandislik-iqtisodiyot
instituti rektori

O. SH. Bazarov
“ ” 2022 yil

BOSHQARUV HISOBI
FAN DASTURI

Bilim sohasi:	400000	- Biznes, Boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi:	410000	- Biznes va boshqaruv
Ta'lim yo'nalishi:	60410100	- Buxgalteriya hisobi va audit (tarmoqlar bo'yicha)

Qarshi – 2022

Fan/modul turi Majburiy fan		Ta'lim tili O'zbek	Haftadagi dars soatlari 2	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Raqamli iqtisodiyot	60	90	150

2.	I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad –talabalarga xo'jalik yurituvchi sub'ektlarda boshqaruv hisobini tashkil etish va yuritish bo'yicha nazariy hamda amaliy ko'nikmalarni shakllantirishdan iborat. Fanning vazifasi - xo'jalik yurituvchi sub'ektlar xarajatlarini minimallashtirib, mavjud bo'lgan moddiy, mehnat va boshqa resurslardan samarali foydalanish, foydani maksimallashtirish bo'yicha ishlab chiqarishning barcha bosqichlarida boshqaruv qarorlarini qabul qilish, ular faoliyatini nazorat qilish va tartibga solish hamda ulardan foydalana olishni o'rgatish. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu. “Boshqaruv hisobi” fanining ahamiyati, shakllanishi va rivojlanishi Xo'jalik yurituvchi sub'ektlarni boshqarishning paydo bo'lishi, ahamiyati va rivojlanishi. Boshqaruvning mohiyati, tamoyillari va maqsadlari. Boshqaruv hisobining tarixiy shakllanishi va rivojlanishi. O'zbekiston Respublikasida boshqaruv hisobini rivojlanishi. Boshqaruv hisobining ob'ekti va usullari. 2-mavzu. Boshqaruv hisobida xarajatlarning o'rni va ularni boshqarish Boshqaruv hisobini tashkil qilishda xarajatlarni hisobga olish xususiyatlari. Xarajatlarni tarkibi. Shartli-o'zgaruvchan, shartli-doimiy hamda yarim o'zgaruvchan xarajatlar. Ularni hisobga olish, taqsimlash tartibi va usullari. 3-mavzu. Boshqaruv qarorlarini qabul qilish asoslari Boshqaruv qarorlarini qabul qilish usullari va modellari, ulardan samarali foydalanish. Boshqaruv hisobida relevant va norelevant xarajatlar. Alternativ xarajatlar. Marjinal xarajatlar. 4-mavzu. Boshqaruv hisobida xo'jalik yurituvchi sub'ektlar faoliyatini rejalashtirish va byudjetlashtirish Rejalashtirish asoslari va dasturi. Xo'jalik yurituvchi sub'ekt byudjeti mohiyati va uni shakllantirish. Bosh byudjet, uning tarkibi va tuzish tartibi. Moslashuvchan va statik byudjet, ularni tuzish asoslari. Byudjetlashtirishda ishlab chiqarish dasturi. Pul mablag'lari byudjeti. Sotish hajmini rejalashtirish.			
----	--	--	--	--

5-mavzu. Boshqaruv hisobida baho siyosati va transfert bahoni shakllantirish

Makroiqtisod nuqtai nazaridan baholarni belgilash konsepsiyasi. Baho siyosatida transfert bahoning tutgan o'рни va mazmuni. Transfert bahoni aniqlash tartibi va tamoyillari. Maqsadga muvofiq holda ustamalar foizini aniqlash. Baholar bo'yicha qarorlar qabul qilishga ta'sir qiluvchi omillar. Bahoni belgilash usullari.

6-mavzu. Xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning segmentar hisoboti

Segmentar hisobotning mohiyati, ahamiyati va uni tashkil etish. Tashqi foydalanuvchilar uchun segmentar hisobotni tuzish qoidalari va tamoyillari. Ichki segmentar hisobotni tuzish qoidalari va tamoyillari. Segmentar hisobotni tuzish bosqichlari va uning vazifalari. Segmentar hisobot javobgarlik markazlari faoliyatini baholashning asosiy sifatida.

7-mavzu. Javobgarlik va mas'uliyat markazlari bo'yicha boshqaruv hisobini tashkil qilish

Javobgarlik markazlarining turlari. Mas'uliyat markazlari faoliyatini moliyaviy baholash mezonlari. Mas'uliyat markazlari faoliyatini baholashda nomoliyaviy mezonlar. Javobgarlik markazlari bo'yicha xarajatlar hisobini tashkil etish. Segmentlar bo'yicha daromadlar va xarajatlarni aniqlash.

8-mavzu. Zararsizlik nuqtasi tahlili va marjinal foyda

Marjinal daromad haqida tushuncha. "Xarajat-ishlab chiqarish hajmi-foйда" ko'rsatkichlari tahlili. Zararsizlik (kritik) nuqtasini aniqlash. CVP –tahlilining asosiy muammolari. Ishlab chiqarish zararsizligini tahlil etish. Boshqaruv hisobida zararsizlik nuqtasini hisoblash usullari.

9-mavzu. Boshqaruv hisobida chiziqli dasturlash modeli

Chiziqli dasturlash modellaridan foydalanish zaruriyati. Chiziqli dasturlash modelining asosi. Chiziqli dasturlash modeli muammolarini yechish bosqichlari.

10-mavzu. Investitsiya loyihalari va biznesning tarkibi bo'yicha boshqaruv qarorlarini qabul qilish

Investitsiya loyihalari bo'yicha boshqaruv qarorlarini qabul qilish. Biznes tarkibini o'zgartirish bo'yicha qarorlar qabul qilish va boshqaruv samaradorligini baholash. Rivojlangan mamlakatlarning biznesni boshqarish tajribasi.

11-mavzu. Boshqaruv hisobida sifatni boshqarish va nazorat qilish

Sifatni boshqarishning paydo bo'lishi va rivojlanishi. Sifat ko'rsatkichining mohiyati. Sifat nazorati. Sifat nazoratining xulqiy jihatlari.

12-mavzu. Strategik boshqaruv hisobini tashkil qilish yo'nalishlari

Strategik boshqaruv hisobining xo'jalik yurituvchi sub'ekt faoliyatini boshqarishdagi o'рни. Strategik boshqaruv hisobini tashkil etish va yuritishning nazariy va uslubiy asoslari. Strategik boshqaruv hisobini tashkil qilishning amaliy jihatlari.

13-mavzu. Xo‘jalik yurituvchi sub’ektlarda boshqaruv hisobini amaliy jihatdan tashkil qilish

Boshqaruv hisobini tashkil etishning avtonom va integratsiyalashgan tizimlari. Xo‘jalik yurituvchi sub’ektlarda integratsiyalashgan hisob tizimini avtomatlashtirish hamda dasturlash xususiyatlari. Amaliy boshqaruv hisobini isloh qilishning nazariy jihatlari.

III. Amaliy mashg‘ulotlar bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg‘ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. “Boshqaruv hisobi” fanining ahamiyati, shakllanishi va rivojlanishi;
2. Boshqaruv hisobida xarajatlarning o‘rni va ularni boshqarish;
3. Boshqaruv qarorlarini qabul qilish asoslari;
4. Boshqaruv hisobida xo‘jalik yurituvchi sub’ektlar faoliyatini rejalashtirish va byudjetlashtirish;
5. Boshqaruv hisobida baho siyosati va transfert bahoni shakllantirish.
6. Xo‘jalik yurituvchi sub’ektlarning segmentar hisoboti;
7. Javobgarlik va mas’uliyat markazlari bo‘yicha boshqaruv hisobini tashkil qilish;
8. Zararsizlik nuqtasi tahlili va marjinal foyda;
9. Boshqaruv hisobida chiziqli dasturlash modeli;
10. Investitsiya loyihalari va biznesning tarkibi bo‘yicha boshqaruv qarorlarini qabul qilish;
11. Boshqaruv hisobida sifatni boshqarish va nazorat qilish;
12. Strategik boshqaruv hisobini tashkil qilish yo‘nalishlari;
13. Xo‘jalik yurituvchi sub’ektlarda boshqaruv hisobini amaliy jihatdan tashkil qilish.

Amaliy mashg‘ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir o‘qituvchi tomonidan o‘tkazilishi lozim. Mashg‘ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o‘tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo‘llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Boshqaruv hisobida xarajatlarni boshqarish.
2. Qisqa muddatli boshqaruv qarorlarini qabul qilish asoslari.
3. Boshqaruv hisobida rejalashtirish va byudjetlashtirish.
4. Boshqaruv hisobida transfert baholarni shakllantirish.
5. Xo‘jalik yurituvchi sub’ektlarning segmentar hisoboti.
6. Mas’uliyat markazlari bo‘yicha boshqaruv hisobini tashkil qilish.
7. Zararsizlik nuqtasi tahlili va marjinal foyda.
8. Boshqaruv hisobida chiziqli dasturlash modeli.
9. Boshqaruv hisobida investitsiyalar bo‘yicha qarorlar qabul qilish.
10. Sifatni boshqarish.
11. Strategik boshqaruv hisobini tashkil qilish.
12. Boshqaruv hisobida menejerlar faoliyatini baholash.

Mustaqil o‘zlashtiriladigan mavzular bo‘yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

3.	V. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalar Talaba: ➤ boshqaruv qarorlarini modellashtirish va eng optimallarini topish, baholarni shakllantirish, investitsiya va biznes tarkibini o'egartirish tezkor va qisqa muddatli boshqaruv qarorlarini qabul qilishni, zararsizlik nuqtasi tahlili va marjinal foydani aniqlashni, xo'jalik sub'ektlarida boshqaruv hisobini shakllantirish asosida ilmiy xulosalarni shakllantira olish kabi <i>bilimga ega bo'lishlari</i>. ➤ ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar o'tkazish, iqtisodiy muammolarni tahlil qilish asosida ularni bartaraf etish yuzasidan ilmiy echimlar, xulosa va takliflarni shakllantirish, iqtisodiy- statistik tahlillar o'tkazish <i>ko'nikmalariga ega bo'lish</i>; ➤ iqtisodiyot sohasida ilmiy tadqiqot jarayonlarini tashkil etish va olib borish; iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilish va xulosa chiqarish; iqtisodiy muammolarini hal etish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlar to'plash va ulardan foydalanish <i>malakalariga ega bo'lishlari kerak</i>.
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish; • esse, tezis va maqolalar yozish; • interfaol keys-stadilarni echish; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • muhokamalarda ishtirok etish; • kichik guruhlarda ishlash; • loyiha ishi bajarish; • mustaqil ishlarni bajarish; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni echish.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test yoki yozma ishni topshirishi zarur.
6.	Asosiy adabiyotlar 1. A.A. Karimov, J.E.Kurbanbayev, S.A.Jumanazarov. Buxgalteriya hisobi. Darslik-T. "Iqtisod-Moliya", 2019. 624 b. 2. A.X. Pardayev, Z.A. Pardayeva. Boshqaruv hisobi. Darslik-T. "Iqtisod-Moliya", 2019. 556 b. 3. Egamberdiyeva S.R. Moliyaviy va boshqaruv hisobi. O'quv qo'llanma. -T.: Fan va texnologiya, 2019. 289 b. 4. D.E. Norbekov, A.N. To'rayev, Sh.Sh. Rahmonov. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari. O'quv qo'llanma - T. "Iqtisod-moliya", 2019. - 332 b. Qo'shimcha adabiyotlar 5. Wan Madznah Wan Ibrahim, Mohd Rizal Palil "Fundamentals of business accounting" Oxford university Press, 2014. 6. Pardayev A.X., Pardayeva Z.A. Boshqaruv hisobi fanidan masalalar to'plami va izohli luhat. /O'quv qo'llanma. - T., TTESI, 2010. - 164 b.

	7. Norbekov D., Misirov K., Toshmanov G. Moliyaviy va boshqaruv hisobi. O'quv qo'llanma - T. "Iqtisod-moliya", 2018. - 416 b. 8. Pardayev A.X., Pardayeva Z.A. Boshqaruv hisobi. Darslik/. - T., "TAFAKKUR", 2014 y. - 396 b. 9. Pardayev A.X., Pardayeva Z.A. Boshqaruv hisobi. Darslik. T.: "Iqtisod-Moliya", 2019. -556 b. 10. Karimov A., Muqumov Z, Tulayev M., Kurbanbayev J., Raxmonov Sh. Buxgalteriya hisobining axborot tizimlari. O'quv qo'llanma. —T.: Iqtisod moliya, 2018.-194 b. 11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli Farmoni. https://lex.uz/docs/3107036 12. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim tizimini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi 2017 yil 16 fevraldagi PF-4958-sonli Farmoni. https://lex.uz/docs/3119699 13. Ибрагимов А.К., Хасанов Б.А., Ризаев Н.Қ. Амалий бошқарув ҳисоби /Олий ўқув юртлари учун ўқув қўлланмаси. - Тошкент, "Молия" нашриёти, 2014 й. - 404 б. 14. Erwin Bakker, Edward Rands, Candice Unsworth, Minette van der Merwe, Asif Chaudhry, Danie Coetsee, Santosh Chris, Johnstone Varughese, Paul Yeung., Interpretation and Application of IFRS Standards/ 2018 (Copyright © 2018 by John Wiley & Sons, Ltd. All rights reserved). ISBN:978-1-119-34022-5. 15. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi innovatsion rivojlanish vazirligini tashkil etish to'g'risida"ti 2017 yil 29 noyabrdagi PF-5264-sonli farmoni. https://lex.uz/docs/3431985. 16. Бахолдина И. В., Голышева Н. И.Бухгалтерский финансовый учет: Учебное пособие/ - М.: Форум, НИЦ ИНФРА-М, 2016. Axborot manbalari 17. http://president.uz – (O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy sayti). 18. http://www.inf.uz – (O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligining rasmiy sayti). 19. http://www.stat.uz – (O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining rasmiy sayti). 20. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 21. www.ziynet.uz - O'zbekiston Respublikasi ta'lim portali. 22. http://wikipedia.org - Erkin ensiklopediya. 23. www.webofscience.com - Xalqaro ilmiy maqolalar platformasi. 24. www.search.re.uz – O'zbekistonning axborotlarni izlab topish tizimi. 25. www.accountingtools.com –Buxgalterlar uchun qo'llanmalar sayti. 26. www.ifrs.org –Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari fondi sayti.
7	Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan. Fan dasturi Iqtisodiyot fakulteti (bayonnoma № 11, 24.06. 2022 yil) hamda institut Kengashlarida ko'rib chiqilgan va tavsiya qilingan (2022 yil "28" iyundagi №11- sonli bayonnoma).

8	Fan / Modul uchun mas'ul A. B. Ravshanov – “Buxgalteriya hisobi va audit” kafedrası katta o‘qituvchisi.
9	Taqrizchilar: S.R.Egamberdiyeva -QarMII, “Buxgalteriya hisobi va audit” kafedrası dots, iqtisod fanlari nomzodi. L.N.Choriyev – Qarshi shahar “Langar tabiati” MChJ raisi.

